

Еуразиялық экономикалық одақтың техникалық регламенттерін Халықаралық бірліктер жүйесімен (БЖ) арақатынасын қоса алғанда, оларды әзірлеу кезінде қолданылатын жүйеден тыс шама бірліктерінің тізбесін бекіту туралы

Еуразиялық экономикалық комиссия Алқасының 2015 жылғы 21 сәуірдегі № 34 шешімі

Өлшем бірлігін қамтамасыз ету саласында келісілген саясат жүргізу туралы хаттаманың (2014 жылғы 29 мамырдағы Еуразиялық экономикалық кеңестің 2014 жылғы 23 желтоқсандағы № 98 шешімімен бекітілген Еуразиялық экономикалық комиссияның Жұмыс регламентіне №2 қосымшаның 12-тармағына сәйкес Еуразиялық экономикалық комиссия Алқасы шешті:

1. Қоса беріліп отырған Еуразиялық экономикалық одақтың техникалық регламенттерін Халықаралық бірліктер жүйесімен (БЖ) арақатынасын қоса алғанда, оларды әзірлеу кезінде қолданылатын жүйеден тыс шама бірліктерінің тізбесі бекітілсін.

2. Осы Шешім ресми жарияланған күнінен бастап күнтізбелік 30 күн өткен соң күшіне енеді.

*Еуразиялық экономикалық комиссия
Алқасының Төрағасы*

В.Христенко

Еуразиялық экономикалық одақтың техникалық регламенттерінің Халықаралық бірліктер жүйесімен (БЖ) арақатынасын қоса алғанда, оларды әзірлеу кезінде қолданылатын жүйеден тыс шама бірліктерінің ТІЗБЕСІ

1-кесте

Халықаралық бірліктер жүйесінің (БЖ) бірліктерімен тең қолдануға рұқсат етілген шама бірліктері

Шама атауы	Шама бірлігі			Халықаралық бірліктер жүйесімен (БЖ) арақатынасы
	атауы	белгіленуі	орысша	
1	2	3	4	5
1. Масса	тонна	t	т	$1 \cdot 10^3 \text{kg}$
2. Уақыт	минут	min	мин	60s
	сағат	h	сағ.	3600 s
	тәулік	d	тәул.	86400 s
	градус	...o	...o	$(\pi/180) \text{rad} =$ $= 1,745329... \cdot 10^2 \text{rad}$

3. Жазық бұрыш	минут	...'	...'	$(\pi/10800)\text{rad} = 2,908882... \cdot 10^{-4} \text{rad}$
	секунд	...''	...''	$(\pi/648000)\text{rad} = 4,848137... \cdot 10^{-6} \text{rad}$
4. Көлем, сыйымдылық	литр	л	л	$1 \cdot 10^{-3} \text{m}^3$
5. Қысым	су бағанының миллиметрі	mmH ₂ O	мм су бағ.	9,80665 Pa
6. Жылу мөлшері	калория	cal	кал	4,1868 J (дәл)

Ескерту. Шамалардың еселік және үлестік бірліктерінің атаулары мен белгіленуін қалыптастыру үшін №1 қосымшаға сәйкес көбейткіштер мен сөз алды қосымшалары пайдаланылады.

2-кесте

Жекелеген салаларда қолдануға рұқсат етілген шамалардың бірліктері

Шама атауы	Шама бірлігі		Халықаралық бірліктер жүйесімен (БЖ) арақатынасы	қолданылу саласы	
	атауы	белгіленуі			
		халықаралық	орысша		
1	2	3	4	5	6
1. Ұзындық	теңіз милі	nmile	миль	1852 т (дәл)	теңіз және авиациялық навигация
	фут	ft	фут	0,3048 т	авиациялық навигация
2. Масса	карат	-	кар	2-2-4 (дәл)	бағалы тастар мен маржан өндіру және шығару
3. Жазық бұрыш	град (гон)	gon	град	$(\pi/200)\text{rad} = 1,57080... \cdot 10^{-2} \text{rad}$	геодезия
4. Желілік тығыздық	текс	tex	текст	$1 \cdot 10^{-6} \text{кг/т}$ (дәл)	тоқыма өнеркәсібі
5. Жылдамдық	торап	kn	уз	0.514(4) m/s	теңіз және авиациялық навигация
6. Тездету	гал	Gal	Гал	0,01 m/s ²	гравиметрия
7. Айналым жиілігі	секундтағы айналым	r/s	об/с	1 s ⁻¹	электрлік-техника
	минуттегі айналым	r/min	об/мин	$(1/60)\text{s}^{-1} = 0.016(6)\text{s}^{-1}$	

8. Қысым	бар	bar	бар	1·105 PA	өнеркәсіп-тегі физикалық процестер, денсаулық сақтау, метеорология, авиациялық навигация
	сынап бағанының миллиметрі	mm Hg	мм рт.ст.	133,322 PA (дәл)	
9. Оптикалық күш	диоптрия	—	дптр	1 m-1	оптика
10. Аудан	гектар	ha	га	1 • 104m2	ауыл және орман шаруашылығы
11. Энергия	электрон-вольт	eV	эВ	1,60218 • 10-19 J	физика
	киловатт-сағат	kW • h	кВт • сағ.	3,6 • 106 J	қала және коммуналдық шаруашылық
12. Толық қуат	вольт-ампер	V • A	B • A	—	электротехника
13. Реактивтік қуат	вар	var	вар	—	электротехника
14. Электр заряды, электр мөлшері	ампер-сағат	A • h	A • сағ.	3,6- 103C	электротехника

Ескерту. Шамалардың еселік және үлестік бірліктерінің атаулары мен белгіленуін қалыптастыру үшін №1 қосымшаға сәйкес көбейткіштермен сөз алды қосымшалары пайдаланылады.

3-кесте

Шамалардың қатыстылық және логарифмдік бірліктері

Шама атауы	Шама бірлігі		белгіленуі		қолданылу саласы
	атауы		халықаралық	орысша	
1	2	3	4	5	
1.Қатыстылық шама (физикалық шаманың бастапқы ретінде қабылданатын физикалық шамаға мөлшерсіз қатынасы) оның ішінде:	бірлік	1	1	1	
	пайыз	%	%	%	1·10 ⁻³
пайдалы әсер коэффициенті; қатыстылық ұзарту; қатыстылық тығыздық;	промилле	%0	%0	%0	1·10 ⁻³

деформация; қатыстылық; диэлектрик және магниттік өткізгіштік;				
магниттік қабылдағыштық; компоненттің массалық үлесі; компоненттің молярлық үлесі және тағы басқа	миллиондық үлесі	ppm	млн ⁻¹	$1 \cdot 10^{-6}$
2. Логарифмдік шама (физикалық шаманың бастапқы ретінде қабылданатын аттас физикалық шамаға мөлшерсіз қатынасының логарифмі): дыбыс қысымының деңгейі; күшейту, бәсеңдету және тағы басқа	Бел	B	Б	1 Б = 1 _g (P2/P1) P2 кезінде = 10 P1, 1 Б = 2 1 _g (F2/F1) F2 кезінде = F ₁ , мұндағы P1, P2 – аттас энергетикалық шамалар (қуат, энергия, энергия тығыздығы және тағы басқа), F1, F2 – аттас "күш" шамалары (кернеу, ток күші, өріс кернеулігі және басқа)
	децибел	dB	дБ	0,1 В
3. Логарифмдік шама (физикалық шаманың бастапқы ретінде қабылданатын аттас физикалық шамаға мөлшерсіз қатынасының логарифмі): дауыс деңгей қаттылығының деңгейіне тең	фон	phon	фон	1 фон дыбыс қаттылығының деңгейіне тең, ол үшін дыбыс қаттылығының деңгейі онымен дыбыс жиілігі 1000 Hz 1 dB қатты дауысқа тең
4. Логарифмдік шама (физикалық шаманың бастапқы ретінде қабылданатын аттас физикалық шамаға мөлшерсіз қатынасының логарифмі): жиілік аралық	октава		окт	1 октава = $\log_2(F2/f1)$ 1) $f2/f1 = 2$ кезінде
	декада		дек	1 декада = 1 _g (f2/f1) $f2/f1 = 10$, мұндағы f2 кезінде, f1 - жиілік
5. Логарифмдік шама (физикалық шаманың бастапқы				

ретінде қабылданған аттас физикалық шамаға көлемсіз қатынасының заттай логарифмі): кернеудің бәсеңдеуі, ток күшінің бәсеңдеуі, өріс кернеулігінің бәсеңдеуі және тағы басқа	непер	Нр	Нп	1 Нр= 0,868 В = = 8,686 дВ дВ = 0,115 Нр
---	-------	----	----	--

4-кесте

Есептеудің қосарлы жүйесіндегі ақпарат санының бірлігі

Шама атауы	Шама бірлігі	белгіленуі		белгіленуі	қолданылу саласы
	атауы	халықаралық	орысша		
Ақпарат саны	бит	bit	бит	1	ақпараттық технологиялар, байланыс
	байт	В	Б	1 Б = 8 бит	

Ескерту. Есептеудің қосарлы жүйесіндегі ақпарат санының еселік және үлестік бірліктерінің атаулары мен белгіленулерін қалыптастыру үшін №2 қосымшаға сәйкес көбейткіштер мен сөз алды қосымшалары пайдаланылады.

Еуразиялық экономикалық одақтың техникалық регламенттерінің Халықаралық бірліктер жүйесімен (БЖ) арақатынасын қоса алғанда, оларды әзірлеу кезінде қолданылатын жүйеден тыс шамалар бірліктерінің тізбесіне
№ 1 ҚОСЫМША

Шамалардың еселік және үлестік бірліктерінің атаулары мен белгіленулерін қалыптастыру үшін пайдаланылатын көбейткіштер мен қосымшалар

Ондық көбейткіштер	Сөз алды қосымшасы	Сөз алды қосымшаларының белгіленуі	
халықаралық	орысша		
10^{24}	иотта	У	И
10^{21}	зетта	Ъ	З
10^{18}	экса	Е	Э
10^{15}	пета	Р	П
10^{12}	тера	Т	Т
10^9	гига	В	Г

10^6	мега	М	М
10^3	кило	к	к
10^2	гекто	ь	г
10^1	дека	ба	да
10^{-1}	деци	а	д
10^{-2}	санти	с	с
10^{-3}	мили	ш	м
10^{-6}	микро	Р	МК
10^9	нано	п	н
10^{-12}	пико	Р	п
10^{-15}	фемто	Г	ф
10^{-18}	атто	а	а
10^{-21}	зепто	ъ	з
10^{-24}	иокто	У	и

Еуразиялық экономикалық одақтың
техникалық регламенттерінің
Халықаралық
бірліктер жүйесімен (БЖ)
арақатынасын қоса
алғанда, оларды әзірлеу кезінде
қолданылатын жүйеден тыс шамалар
бірліктерінің тізбесіне
№ 2 ҚОСЫМША

Шамалардың еселік және үлестік бірліктерінің атаулары мен белгіленулерін қалыптастыру үшін пайдаланылатын көбейткіштер мен қосымшалар

Ондық көбейткіштер	Сөз алды қосымшасы	С ө з а л д ы қосымшаларының белгіленуі	
халықаралық	орысша		
210	киби	Ki	Ки
220	меби	Mi	Ми
230	гиби	Gi	Ги
240	теби	Ti	Ти
250	пеби	Pi	Пи
260	эксби	Ei	Еи
270	зеби	Zi	Зи
280	иоби	Yi	ИИ

© 2012. Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің «Қазақстан Республикасының Заңнама және құқықтық ақпарат институты» ШЖҚ РМК